

УДК 378.017

DOI:

Сергій Черненко, кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Юрій Сорокін, старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Донбаської державної машинобудівної академії

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається зміст організації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту у закладах вищої освіти. Актуальною проблемою нашої держави є професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти. Така підготовка складається з навчальних дисциплін циклу загальної підготовки та фахового (професійно-практичного) циклу. Цикл загальної підготовки та фаховий (професійно-практичний) містить у своїй основі "Нормативні навчальні дисципліни", "Вибіркові навчальні дисципліни (за вибором навчального закладу)", "Вибіркові навчальні дисципліни (за вибором студента)".

Ключові слова: фахівці; фізичне виховання; професійна підготовка; заклади вищої освіти.

Лит. 7.

Serhiy Chernenko, Ph.D.(Physical Education and Sports),
Senior Lecturer of the Physical Education and Sports Department
Yriy Sorokin, Senior Lecturer of the Physical Education and Sports Department
Donbass State Machine-Building Academy

FEATURES OF PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE SPECIALISTS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT IN HIGHER EDUCATION ESTABLISHMENTS

The article deals with the content of the organization of professional training of future specialists in physical education and sports in higher education institutions. The urgent problem of our state is the professional training of future specialists in physical culture and sports in higher education institutions.

The increased attention to this issue by many teachers, psychologists, and sociologists is due to the fact that in recent years the young people and the adult population of Ukraine are paying less attention to an active and healthy lifestyle. Life experience, practice of physical education and sports contribute to the comprehensive realization of the problem of physical fitness and sports-mass work with people of different age groups. Life experience and practice of physical education and sports contribute to the comprehensive implementation of sports and physical fitness and fitness physical culture of different versts of the population. In recent times, physical culture and sports are gaining great attention in the education of children and young people, as their education, and most importantly in the formation of a positive moral and psychophysical climate in society.

The main tasks of general training are in-depth study of previously obtained knowledge on anatomy, physiology and biochemistry for the further study of anatomical and physiological changes in the activity of organs and systems of the human body, its morpho-physiological and psychological and pedagogical peculiarities. The general training provides the opportunity for future specialists in physical culture and sports to acquire the knowledge and theoretical skills that they can use in sports, mass and recreational work with people of different age groups. The main task of the professional (professional-practical) cycle of preparation of the bachelor's degree in physical culture and sports is based on the "Normative educational disciplines", "Elective educational disciplines (at the choice of educational institutions)", "Selective educational disciplines (at the choice of the student)". This cycle includes disciplines from the specialty "Physical Culture and Sport". These subjects are already directly preparing students for their practical activities, provide the necessary theoretical knowledge and practical skills for conducting sports-mass and physical culture-recreational work with people of different age groups.

Such training consists of the training disciplines of the general training cycle and the professional (professional-practical) cycle. The cycle of general training and professional (professional-practical) contains in its basis "Normative disciplines", "Elective educational disciplines (at the choice of educational institution)", "Selective academic disciplines (at the student's choice)".

Keywords: specialists; physical education; vocational training; institutions of higher education.

Постановка науково-практичної проблеми. Процес становлення нашої держави, демократичний розвиток суспільства, соціальна політика України вимагає переходу до нового типу гуманістично-інноваційної фізкультурної освіти, яка здійснюється

на основі впровадження нового змісту, форм, методів навчання, підвищення якості професійної підготовки, розвитку професійно значущих якостей майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту [2].

Підвищена увага до цього питання багатьох педагогів, психологів, соціологів зумовлена тим, що останнім часом молодь та доросле населення України все менше приділяє уваги активному та здоровому способу життя. Життєвий досвід, практика фізичного виховання та спорту сприяють комплексній реалізації проблеми фізкультурно-оздоровлювальної та спортивно-масової роботи з людьми різної вікової групи [5].

Актуальність і новизна дослідження. Життєвий досвід та практика фізичного виховання і спорту сприяють комплексній реалізації заходів спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої фізичної культури різних верст населення. Останнім часом великої уваги фізична культура і спорт набуває у вихованні дітей та молоді, у якості їх освіти, а найголовніше у формуванні позитивного морального та психофізичного клімату в суспільстві [6].

Крім того, сучасний технічний прогрес, сучасне середовище негативно впливає на стан та здоров'я людини. У наслідок чого зростає кількість людей з ослабленим здоров'ям, населення нашої держави все частіше піддається вірусним та хронічним захворюванням, вкорінюються у повсякденне життя пагубні звички, люди мало часу приділяють прогулянкам на свіжому повітрі. Тому, актуальною проблемою сучасної педагогічної теорії і практики є процеси професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту у закладах вищої освіти.

Зв'язок теми статті з важливими науково-практичними завданнями. Тема дослідження включена до плану науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії (шифр "Дб № 06-2018").

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Вперше питання організації фізичного виховання у вузах були розглянуті в роботах вчених Д.А. Крадмана, Ф.І. Царічанського, Б.С. Граменіцького, А.А. Романова. У подальшому аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців досліджували Ю.Д. Бойчук, Т.М. Бугеря, Л.Б. Волошко, А.М. Герцик, О.А. Дубасенюк, М.В. Дутчак, Р.П. Карпюк, Т.Ю. Круцевич, Р.В. Клопов, А.П. Конох, О.С. Куц, М.Б. Євтух, В.І. Наумчук, В.М. Платонов, Є.Н. Приступа, Л.П. Сущенко, О.В. Тимошенко, Б.М. Шиян, Ю.М. Шкрєбтій, В.В. Ягулов й інші [1; 3; 7].

Реалізацію принципу неперервності професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту досліджували С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, С.О. Сисоєва, В.О. Кукса, Л.П. Сущенко й інші. Певний інтерес, що до проблеми організації фізичного виховання студентів представляють роботи Ю.В. Окунькова, П.А. Назарова, В.Ф. Протасова, В.І. Ільїніча, М.Я. Віленського, В.А. Маслякова, Р.Т. Раєвського, В.В. Попенченко, Ю.В. Полушина.

Сучасні уявлення про методологію дослідження – загальнонаукові (В.І. Загвязінський, Р.І. Атаханов) і спеціальні принципи (Т.В. Карасева, С.Н. Толстов), передбачають використання певних технологій, які дозволять послідовно і поетапно вирішити завдання експериментальної моделі професійної підготовки, що до підвищення резервних можливостей організму майбутніх фахівців.

Мета статті. Розкрити зміст організації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту у закладах вищої освіти за спеціальністю – 017 "Фізична культура і спорт".

Викладення основного матеріалу. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту дозволяє зорієнтувати студентів на впровадження у свою професійну діяльність спортивно-масову та фізкультурно-оздоровлювальну роботу з людьми різної вікової групи. Така підготовка фахівців у закладах вищої освіти виступає невід'ємною складовою професійного становлення особистості студента у процесі його професійної підготовки. Професійну складову ми розуміємо як цілісний і цілеспрямований процес формування у майбутнього фахівця з фізичного виховання і спорту знань з фізкультурно-оздоровлювальної роботи, їх розуміння та усвідомлення, умінь застосування їх у педагогічному процесі; формування ціннісних орієнтацій, педагогічних та професійних цінностей та їх привласнення з метою гармонійного розвитку особистості студентів, збереження, формування, розвитку [3].

Підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту спеціальності – 017 "Фізична культура і спорт" передбачає передусім оволодіння професійними навичками та вміннями, необхідними для проведення спортивно-масової та фізкультурно-оздоровлювальної роботи з людьми різної вікової групи. Програма підготовки "Бакалавр з фізичної культури і спорту" складається з навчальних дисциплін циклу загальної підготовки та фахового (професійно-практичного) циклу. Цикл загальної підготовки та фаховий (професійно-практичний) містить у своїй

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

основі “Нормативні навчальні дисципліни”, “Вибіркові навчальні дисципліни (за вибором навчального закладу)”, “Вибіркові навчальні дисципліни (за вибором студента)” [5].

Основними завданням загальної підготовки є заглиблене вивчення раніше отриманих знань з анатомії, фізіології та біохімії для подальшого вивчення анатомічних та фізіологічних змін в діяльності органів і систем організму людини її морфо-фізіологічні та психолого-педагогічні особливості. Загальна підготовка дає можливість майбутнім фахівцям з фізичної культури і спорту отримати знання та теоретичні навички, які вони можуть використати у спортивно-масовій та фізкультурно-оздоровлювальній роботі з людьми різної вікової групи. Основним завданням фахового (професійно-практичного) циклу підготовки бакалавра з фізичної культури і спорту містить у своїй основі “Нормативні навчальні дисципліни”, “Вибіркові навчальні дисципліни (за вибором навчального закладу)”, “Вибіркові навчальні дисципліни (за вибором студента)”. У цей цикл включені дисципліни власне із спеціальності “Фізична культура і спорт”. Ці предмети вже безпосередньо готують студентів до їх практичної діяльності, забезпечують необхідними теоретичними знаннями та практичними навичками для проведення спортивно-масової та фізкультурно-оздоровлювальної роботи з людьми різної вікової групи [6].

Під час свого навчання студенти проходять навчально-ознайомчу та виробничу практику зі спеціальності. Головним завданням практики є ознайомлення студентів з видами, умовами й обставинами професійної діяльності у конкретних дитячих юнацьких школах, дитячих юнацьких клубах фізичної підготовки, загальноосвітніх школах й інших спортивних закладах. Під час проходження практики студенти набувають розвиток і вдосконалення сукупності професійних вмінь і навичок майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту. У процесі навчально-ознайомчої та виробничої практики у студентів формується, розвивається та закріплюється комплекс морально-психологічних якостей як невід’ємної частини професійної підготовки. Увесь цей процес сприяє вибору сфери майбутньої професійної діяльності [1].

Під час навчально-ознайомчої та виробничої практики майбутні фахівці з фізичної культури і спорту закріплюють свої теоретичні знання з психолого-педагогічних, медико-біологічних і спеціальних дисциплін. У практичній діяльності студенти використовують свої теоретичні знання отримані під час теоретичної підготовки, що до

методики організації спортивно-масової та фізкультурно-оздоровлювальної роботи у фізкультурно-спортивних закладах України. У таких закладах майбутні фахівці з фізичної культури і спорту ознайомлюються з системою управління та організації діяльності цих закладів та дитячих установ [3].

Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти передбачає розв’язання низки суперечностей, об’єктивно наявних у вітчизняній педагогічній теорії та практиці, зокрема між: зростанням в Україні кількості людей з ослабленим здоров’ям та недостатнім рівнем підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи; потребою в здійсненні ефективної спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи з людьми, що мають ослаблене здоров’я, та недостатньою увагою державних і громадських структур до розв’язання цієї проблеми; необхідністю реалізації ефективних науково обґрунтованих заходів щодо спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи з людьми та недостатнім залученням до цього процесу майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту; необхідністю підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до спортивно-масової та фізкультурно-оздоровлювальної роботи і відсутністю в педагогіці вищої школи чітких теоретичних уявлень про сутність і структуру готовності до такої роботи; наявними вимогами до професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту та недостатньою теоретичною та практичною розробленістю педагогічних умов, необхідних для ефективної реалізації процесу їх підготовки до спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої діяльності; необхідністю ефективної підготовки до професійної діяльності та недостатньою розробленістю змісту, форм і методів підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи [6].

Висновки. Підсумовуючи вище сказане висловлюємо думку, що фізичне виховання і спорту сприяє комплексній реалізації виховання, оздоровленню та розвитку людей різної вікової групи. Приділення такої уваги цьому питанню пов’язано тим, що останнім часом населення нашої країни все більше часу проводить на роботі, за засобами масової інформації, біля комп’ютерів. Все це негативно впливає на стан здоров’я населення України.

Кваліфікована спортивно-масова та фізкультурно-

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

оздоровча фізична культура позитивно впливає на загальний та психо-фізичний стан здоров'я людини, її розумову діяльність та працездатність. Враховуючи це актуальною проблемою нашої держави є професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти. Така підготовка складається з навчальних дисциплін циклу загальної підготовки та фахового (професійно-практичного) циклу. Цикл загальної підготовки та фаховий (професійно-практичний) містить у своїй основі "Нормативні навчальні дисципліни", "Вибіркові навчальні дисципліни (за вибором навчального закладу)", "Вибіркові навчальні дисципліни (за вибором студента)".

ЛІТЕРАТУРА

1. Башкін І. Роль і місце фізичної реабілітації у загальній системі охорони здоров'я населення / І. Башкін, Е. Макарова, А. Кавакзе Різик // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 3. – С. 25 – 29.

2. Белікова Н. О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності. – Дисертація д-ра пед. наук: 13.00.04, Кабінет Міністрів України, Нац. Ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2012. – 450 с.

3. Гайволя, Р. Ю. До питання професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання / Р. Ю. Гайволя // Молодіжний науковий вісник: Фізичне виховання і спорт: зб. наук. пр. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2007. – С. 3–7.

4. Демінська Л. О. Межпредметні зв'язки у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Демінська Лариса Олександрівна. – Донецьк, 2004. – 208 с.

5. Долинний Ю. О. Концепція підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями / Ю. О. Долинний // Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал. – Дрогобич, 2018. – № 2 (157). – С. 48–54.

6. Долинний Ю. О. Концептуальні основи підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями / Ю. О. Долинний // Вісник Черкаського університету. – Черкаси: Вид-во Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, 2017. – № 15. – С. 42–48. – (Серія: Педагогічні науки).

7. Оржеховська В. М. Здоров'язбережувальне

навчання і виховання: проблеми, пошук / В. М. Оржеховська // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя: Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 4. – С. 29–31.

REFERENCES

1. Bashkin, I., Makarova, E. & Kavakze Rizik, A. (2006). Rol i mistse fizychnoi rehabilitatsii u zahalnoi systemi okhorony zdorovia naseleння [Role and place of physical rehabilitation in the general system of public health]. *The theory and methods of physical education and sport*. No.3, pp. 25 – 29. [in Ukrainian].

2. Belikova, N.O. (2012). Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi rehabilitatsii do zdoroviazberezhuvalnoi diialnosti [Theoretical and methodological principles of training of future specialists in physical rehabilitation to healthcare activities]. *Doctor's thesis*. Cabinet of Ministers of Ukraine, National. Un-t of Bioresources and Natural Resources of Ukraine. Kyiv, 450 p. [in Ukrainian].

3. Gyivol, R. Yu. (2007). Do pytannia profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia [On the issue of professional training for future specialists in physical education]. *Youth Science Bulletin: Physical Education and Sport*. Lutsk, pp. 3–7. [in Ukrainian].

4. Deminska, L.O. (2004). Mezhpredmetni zviazky u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury [Intersubject Communications in the Process of Professional Training for Future Physical Education Teachers]. *Candidate's thesis*, 208 p. [in Ukrainian].

5. Dolynyi, Yu. O. (2018). Kontseptsiia pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia i sportu do rehabilitatsiinoi roboty z ditmy z обмеженими fizychnymy mozhlyvostiamy [Concept of preparation of future specialists in physical education and sports for rehabilitation work with children with disabilities]. *Youth and Market: a monthly scientific and pedagogical journal*. Drohobych, Vol.2 (157), pp. 48–54. [in Ukrainian].

6. Dolynyi, Yu. O. (2017). Kontseptualni osnovy pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia i sportu do rehabilitatsiinoi roboty z ditmy z обмеженими fizychnymy mozhlyvostiamy [Conceptual basis for the training of future specialists in physical education and sports for rehabilitation work with children with disabilities]. *Bulletin of the Cherkasy University*. Cherkasy: View of the Cherkasy National University named after Bogdan Khmelnytsky, No. 15, pp. 42–48. (Series: Pedagogical Sciences). [in Ukrainian].

7. Orzhekhovska, V. M. (2011). Zdoroviazberezhuvalne navchannia i vykhovannia: problemy, poshuk [Health-saving learning and education: problems, search]. *Scientific notes of NSV them. M. Gogol: Psychological and pedagogical sciences*. No. 4, pp. 29–31. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 28.01.2019

